

Čtení na pokračování,
část první:

Sotos Chondropoulos:

Svatý Nektarios - Svátý našeho století

Předmluva:

Svatý Nektarios, jehož životopis se chystáte číst, se narodil v Silyvrii, v Thrákii 1. října roku 1846 prostým, ale zbožným a bohabojným rodičům, a svoji duši odevzdal Pánu ve večerních hodinách dne 8. listopadu roku 1920. Ještě před tím, než naše Svatá církev překročila k oficiálnímu svatořečení ústy konstantinopolského ekumenického patriarchy Athenagora v dubnu roku 1961, mnoho věřících již pentapolského metropolitu Nektaria jako světce uznávalo. Prvními znaky jeho zřejmé svatosti byla vůně, kterou vydávala tekutina rosící se z jeho tváře, a první zázrak, jenž se stal v Aretaieionské nemocnici, záhy poté, co vydechl naposledy. O několik let později byl již sv. Nektarios znám široko daleko nejen v Řecku, ale v celém pravoslavném světě, až do nitra afrického kontinentu. Je známo, že stovky chrámů a kaplí bylo postaveno k jeho slávě, a děje se tak stále všude tam, kde se nacházejí pravoslavní Řekové.

Bůh, který soudí všechny a rozhoduje, kdo z těch, kteří pravoslavně žili a učili, zůstane přímluvcem církve i po svém přijetí na nebesa, uznal Nektaria pentapolského hodným sloužit věrným křesťanům jako světec. Věřící se k němu mohou a mají obracet se svými prosbami, neboť si zasloužil stanout před božím trůnem a přimlouvat se za nás. Jako současný světec, se velmi brzy stal vůbec nejznámějším svatým všech dob s titulem „světec našeho století“. Díky mnoha spisům, které zanechal jako svědectví svým současníkům, máme spolu s historickými údaji o jeho životě i obrovské kvantum materiálů týkajících se jeho života duchovního.

Mnoho brožur a knih bylo napsáno, aby zdůraznilo Nektariovu svatost a posílilo ducha křesťanů. Jedinečná krása knihy, kterou máš, drahý čtenáři, v rukou, leží dle obecného mínění v jejím živém stylu, přičemž zůstává věrná historickým faktům. Uznávaný autor, Sotos Chondropoulos, začínal svoji práci s bázní a modlitbou. Sbíral dostupné písemné materiály a ústní informace vztahující se ke světcovu životu, které našel, vždy ověřoval a vytvaroval je svým osobitým stylem. Jeho cílem bylo ukázat jak a proč světec „dělal radost Pánu“, jak zacházel s problémy své doby, ale zejména, jak čelil neustálým útokům zlého, a jak tento pokorný vladyka Eginy dosáhl svatosti a byl Bohem oslaven.

Autorovy časté návštěvy ostrova Eginy a pobyt v monastýru, což mu „zařídil“ sám světec – neboť autor nabídl zdarma klášteru svoje služby coby účetního až do konce svého života – mu daly možnost pobývat v místech, kde světec pobýval; odpočíval pod stromem, kde byl také on zvyklý odpočívat, dotýkal se jeho věcí, pobýval v jeho pokoji. Jak by mohl zůstat neprodchnut takovým požehnáním? Díky němu velmi toužil popsat tuto mimořádnou postavu Pravoslaví; postavu trápeného světce Eginy, sv. Nektaria, který nepoužívanou stezku pokory (skromnosti), vytrvalosti, moudré tichosti a naděje opustil ve 20. století. Každý den, když skončil s účetnictvím v monastýru, autor studoval, učil se a popíjel nektar, který byl

nenápadně skryt v květině světcova pozemského života. Takže po určité době byl schopen představit svým okouzlejícím vyprávěním oblasti světcova života, které byly dosud neznámé; originalita jeho práce spočívá v živosti stylu, který umožňuje čtenáři představit si popisované události, a přitom naplňuje jeho srdce klidnou radostí.

Od roku 1970 koluje tento životopis po celém Řecku. Nyní jej, s Boží pomocí, vydává v angličtině nakladatelství „New Earth“, jež vlastní dědičně výhradní autorská práva. Pevně věříme, že lidé ve všech pravoslavných státech přivítají tuto anglickou verzi v duchu lásky a křesťanské horlivosti.

Christos S. Chondropoulos

Kapitola I

V časech, kdy zemím Evropy ještě vládli králové a císaři, dostal se Egypt, starověká a nádherná země Nilu a velkých pyramid, pod správu Británie. Těsně před převzetím moci čelila země mnoha nepokojům, drancování a masakrům, které byly všechny podněcovány revolučními Araby – Pasha. Po konečném vítězství Britů v Tell - el Kevir, byla nastolena bezpečnost. Britští vládcí chtěli obnovit slavnou egyptskou minulost a začali stavět přehrady, pokládat železnice, budovat široké bulváry i zavlažovací systémy. Egypt vstoupil do nové etapy své historie, do období míru, práce a všudypřítomné prosperity.

A právě v tomto období egyptské historie se otevřely dveře pro dříve zotročené a čerstvě osvobozené občany malého státu, Řecka. S nadějí na začátek lepšího života se mnozí Řekové, kteří již nebyli pod Ottomanskou nadvládou, rozhodli vytrhnout své kořeny ze své, nyní již svobodné země, z Eginských ostrovů, z porobené Malé Asie, a dokonce i z velkoměsta Konstantinopole. Zpočátku se usídlovali v Káhiře a Alexandrii a pomalu se stávali dominantní skupinou v oblasti, majiteli pozemků i velkého jmění.

S přísunem nových pravoslavných křesťanů, zažíval patriarchát sv. Marka v Alexandrii svůj rozkvět. Navázal pevné vazby s řeckými komunitami, duchovně je vedl a podporoval ve stavbě chrámů, zakládání škol či spolčování imigrantů, ve snaze pomoci jim zapustit nové kořeny. Přistěhovalci pochopitelně představovali protiklad vůči místnímu obyvatelstvu, vůči Arabům, kteří byli v té době zcela zaostalí a chudí. Tito noví obyvatelé na ně museli velmi zapůsobit, ať už nádherným a kvalitním oblečením či zběhlostí v etiketě.

Jednoho krásného jarního dne se v kterési z kanceláří patriarchátu sešlo pět duchovních a dobře oblečený tajemník. Ráno bylo velmi horké, skončila liturgie, a zatímco klerici odpočívali při šálku kávy, zaměstnávala je jistá neodbytná záležitost. Tři z nich byli archimandrité, (*vysvětlivka: Archimandrita – literárně „zavinutá hlava“. V dřívějších dobách se tento titul dával představenému či hlavě kláštera. Více v současnosti, jako třeba v době této knihy, se význam rozšířil ve významu neženatého kněze.*) kteří zastávali klíčové pozice v různých komunitách; čtvrtý byl nubijským biskupem a pátý mladý diákon.

„To jste tak vystrašení z Nektaria?“ optal se nevzrušeně biskup, zatímco loupal banán a kapesníkem si utíral svůj dlouhý plnovous.

„Při vší úctě, Vaše důstojnosti, patrně si neumíte představit, jakou škodu a zhoubu může přinést fanatismus, který Nektarios probudil,“ odpověděl jeden z archimandritů.

„Nektarios,“ pokračoval další, „má klapky na očích jako závodní kuň, a nevidí nic než život v askezi. Nemá absolutně žádné pochopení pro zápasy, jimiž prochází tato země, ani pro naši diplomacii. Chtěl by, abychom žili jako v době církevních Otců. Je jedním z těch ... jež jste, Vaše milosti, kdysi označil za „sběratele duší“. Zajisté chápete, co by znamenalo, kdyby se s tímto přístupem stal patriarchou. Všechno, co máme, by se určitě rozdělilo mezi bosé domorodce a žebráky, a pokladnice by zůstala prázdná. Kdyby se něco takového stalo ... běda nám ... běda všemu řeckému.“

„Mno ... v něčem máš pravdu,“ mumlal biskup, když žvýkal poslední soustu svého banánu. „Ale jeho Svatost patriarcha je na něj hrdý a vroucně ho miluje. Je jeho duchovním dítětem, jeho výtvozem. Nevím o nikom jiném, koho by učil s takovým zanícením a otcovskou láskou, aby se stal teologem. Bohužel se dají předpokládat komplikace a zápas.“

„No, ne tak docela, vše může být zaranžováno,“ odpověděl stejný archimandrita.

„Skutečně pochybuji ... Prozraďte mi, jak by se něco takového dalo zařídit?“ otázal se biskup.

„Pochybujete? Znamená to, že jste ještě nebyl informován.“

„Vlastně, matně si vzpomínám, říkalo se ...“

„Nebojte, jakmile bude starý pán řádně informován, že se staví proti němu ... když bude Nektarios obviněn váženými osobami z falešnosti ... Kdysi se mi přihodilo, že jsem byl jeho spolubydlící. Uvidíte, že patriarcha Sofronios, ač velmi stár, neodpouští morálních poklesky. Je velmi nelítostný, když k něčemu takovému dojde a když musí, neváhá trestat. Takový trest ho ve skutečnosti omladí ... učiní ho silným.“

„Jak tohle víš ... Viděl jsi snad něco podobného tomu, co tu popisuješ?“ otázal se biskup.

Hovořící se opatrně rozhlédl po místnosti, zhluboka se nadechl a pokračoval: „Ptáte se, zda se již něco podobného stalo. Rozhodně. Zde archimandrita Amphilochos je v takovém postavení, že může uvést hned několik případů. Můžeš k tomu něco říct, Amphilochie?“

„Dobrá, co se týká pokrytectví, naše oči už jistě viděli vše,“ odpověděl hlubokým hlasem. „Nás z patriarchátu snadno neoklamou. Jen velmi zřídka se v takových věcech mýlíme.“

„Co přesně míníte?“ dožadoval se biskup.

„Dobrá, viděl jsem ho mluvit s kráskami, které sem chodí v průvodu od rána do večera, údajně ke zpovědi. Slyšel jsem nenápadné narážky k jeho obdivovatelkám, když naslouchají kázáním. Musíte rozumět, jsme velmi zaměřeni na všímání si takových věcí ... Znamení, kterými se dotýčný prozrazuje, se nikdy nemění.“

„Ovšem, ovšem,“ souhlasil biskup. „Někteří zase již rozšířili zvěsti, že ...“

„A co ho skutečně položí, jsou samozřejmě jeho ambice ... Ono ´děkuji´, jež řekl nedávno na recepci, to byl opravdu skandál.“

Třetí archimandrita, který seděl za stolem, mu skočil do řeči: „To ´Děkuji´ neřekl on, Amphilochie. To si přidali jiní. Nicméně za svůj život jsem potkal tolik zkažených a ambiciozních lidí, ale přísahám, že jsem se dosud nesetkal s někým tak špatným, jako je on. Jsem zděšený, bratři, zcela zděšený a pobouřený,“ říkal, zatímco se rozhlížel po ostatních v místnosti, a ujišťoval se, že i v nich roste pobouření. A pokračoval: „Pracuje velmi chytře a přímo ďábelsky, aby vyburcoval veřejnost. To, na čem jsme se zde shodli, musí být rozhodně se správným důrazem sděleno jeho Svatosti. Hlas lidu je neutišitelný. Tento člověk nechce

překonat svoje protivníky ctnostmi, ale chytrou manipulací davu. Nechává proniknout do povědomí, že patriarcha Sofronios má skoro devadesát a pro svůj věk začíná být nezpůsobilý a neúčinný.“

„Kdo přesně byl přítomen na tom inkriminovaném večírku?“, otázal se onen dobře oblečený tajemník.

„Kdo? ... Skoro všichni,“ odpověděl třetí archimandrita.

„Což jsou?“ dožadoval se tajemník.

„Byl tam Amphilochios, a rovněž diákon, že ano Triphone?“

„Ano,“ souhlasil nerozvážně mladý diákon.

„Říkáš tedy, že mu tleskali a pobízeli ho ‘a brzy patriarchou’, a on odpověděl ‘Děkuji’?“

„Ano“, odpověděl rychle Amphilochios. „Vidíte tedy, Vaše milosti, že vše bylo předem připravené? Jak právě vysvětlil náš milovaný bratr, pracuje chytře, aby zburcoval dav. Bohužel, v této zemi má veřejnost značný vliv na naše záležitosti. Opravdu, musel jste se to dozvědět v Athénách, protože o tom ví kdekdo.“

„Káhiřané říkají ... čekají nedočkavě na možnost dotlačit Nektaria ke svržení starého svatého muže, aby mohl převzít patriarší trůn pro sebe,“ dodal jeden z ostatních archimandritů.

„Jaká hanebnost!“ zvolal biskup. „Nač tedy čekáme; musíme zaujmout své pozice a chránit patriarchu. Ale stejně se mi nechce věřit, že by něco tak sebediskriminujícího jako ‘Děkuji’ řekl na večírku. Na to je příliš chytrý.“

„Opravdu! ... A proto nás svatá Prozřetelnost svedla sem,“ potvrdil Amphilochios. „Jenom ...“

„Jenom? ... Pokračujte ve své myšlence,“ pobídl ho biskup.

„Jen, že potřebujeme odvahu a opatrnost, abychom celou situaci správně zvládli.“

„A myslíte, že nám chybí?“

„Rozhodně ne.“

„Tak tedy do díla,“ řekl biskup spokojeně. „Upozorněte odpovídajícím způsobem všechny, kdo byli do věci zasvěceni, a já požádám zítra večer patriarchu o audienci. Dobře se nachystejte, buďte připraveni správně odpovědět na všechny otázky, jež vám mohou být položeny, a když to budete dělat, rozhodně se ujistěte, že se vyjadřujete jasně, a že je vše ověřitelné. V žádném případě si nesmíte protiřečit. Kdyby se náhodou něco pokazilo a my neuspěli, zjistíte, že by nám bylo bývalo lépe, kdyby nás, jak se říká, byla pohltila poušť.“

„Buďte klidný, vaše Milosti. Svědkové i dokumentace, již budeme mít, přiměje jeho Svatost patriarchu, aby spěchal uchopit své žezlo a mohl trestat. Osud Nektaria, metropolity pentapolského, je nyní, když i Vy jste na straně spravedlivých, zpečetěn. Je v našich rukou.“

Z místa prvního archimandrity zazněl přidušený smích, a tu usedl do větví stromu přímo před okny oné kanceláře pouštní pták. A třikrát zakřičel. Podivně a smutně.